

РЕЦЕНЗИЯ

Относно: Конкурс за заемане на академичната длъжност “професор” по научната специалност 04.01.14 Растениевъдство, обявен в Държавен вестник , бр. 9/02. 02. 2016 год. за нуждите на катедрата по Растениевъдство при АУ – гр. Пловдив.

Кандидати:

В конкурса за заемане на академичната длъжност “професор” по научната специалност 04.01.14 Растениевъдство, обявен в Държавен вестник , бр. 9/02. 02. 2016 год. за нуждите на катедрата по Растениевъдство при АУ – гр. Пловдив участва един кандидат – доц. д-р Нуреттин Таксин Таксин. Документацията по конкурса е изготвена, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България /чл.29 ал.1 и чл.296/ и Правилника за неговото приложение /чл.60 ал.1/, относно кандидатите за професор, както и изискванията на Правилника на АУ.

Рецензент: Проф. д-р Борис Стефанов Янков – Аграрен университет-Пловдив (пенсионер), катедра „Растениевъдство“ област на висше образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина; професионално направление 6.1 Растениевъдство; научна специалност 04.01.14 Растениевъдство.

1. Общи данни за кариерното и тематично развитие на кандидата.

Кандидатът доц. д-р Нуреттин Таксин Таксин е роден на 05.12.1965г. в с. Кременец, обл. Кърджалийска. През 1991 г. завършва висше образование в АУ - Пловдив, агрономически факултет „инженер – ароном“. От 1997 г. е избран за асистент, през 2000г. за ст. асистент, а през 2003г. за главен асистент. През 2003 год. защитава докторска дисертация на тема “Продуктивност и качество на различни генотипи слънчоглед, отглеждани на промишлено замърсени почви” и му е присъдена научната степен „доктор“ по научната специалност 04.01.14 Растениевъдство. Цялостното академичното развитие на кандидата става в катедра Растениевъдство, в която през 2007г. се хабилитира като доцент. Преподавател е по „Растениевъдство“ в специалностите Растителни биотехнологии-редовно, Растителна биология- редовно, Агробизнес- редовно обучение, Аграрна икономика- задочно обучение на ОКС “Бакалавър“ и в магистърските курсове „Растениевъдна продукция“, „Агробизнес и предприемачество“, „ЛАВР“ и др.

Научните интереси на доц. Таксин са свързани с изпитване на наши и интродуцирани сортове и хибриди слънчоглед и тютюн и актуализиране на технологичните моменти в тяхното отглеждане. Отглеждане на слънчоглед,

тютюн, етеричномаслени, влакнодайни, житни, маслодайни култури и др. в промишлено замърсени райони и установяване на начини за натрупване на тежките метали в растенията, както и някои екологични проблеми на земеделието.

Доц. д-р Нуреттин Таксин заема някои отговорни изборни и административни длъжности. Член е на Академичния съвет като от 2012 г. е научен секретар на АС. От 1999г. и до настоящия момент е член на Факултетния съвет на Агрономическия факултет. Зам председател на клуба на младите научни работници към СУ Пловдив.

2.Общо описание на представените материали

От общо 82 броя публикации 3бр. са свързани с дисертацията, 34 бр. са свързани с академичната длъжност „доцент“. В настоящия конкурс доц. д-р Нуреттин Таксин участва общо с 45 броя публикации, които не са свързани с дисертационния труд и участието в конкурса за „доцент“. От тях 43 броя са публикувани и 2 броя под печат. Освен тях участва в съавторство в написването на 1 учебник и 2 броя ръководства , две книги и 4 броя научно популярни и извън номенклатурата статии . От представените 45 публикации 2броя са публикувано в списания с импакт фактор, 31 броя са научни статии, които са публикувани в рецензиирани научни списания, 10 публикации са отпечатани в периодични научни издания и тематични сборници от научни конференции в България и чужбина.

Публикациите са в следните български и чуждестранни рецензиирани научни списания - сп. „Растениевъдни науки“; сп. „Аграрни науки“; сп. „Почвование, агрохимия и экология“; Bulgarian Journal of Agricultural Science; Journal of Mountain Agricultural on the Balkans; Field Crops Studies. Чужди Journal of Romania of Agricultural research; Journal of Environmental Engineering end Landscape Management; Journal of Central European Agriculture; Journal of Tekirdag Agricultural Journal; Journal of International Research Publication; Journal of Tobacco; Turkish Journal of Agricultural and Natural Sciences Special Issue и др.

Половината от статиите са публикувани на български език – 23 броя / 51,1 %/, а 22 броя са публикувани на английски език (48.9%,). Две от статиите са публикувани в списания с импакт фактор.

От 45 публикации -10броя (22.2%) са самостоятелни или Таксин е първи автор, на 20 броя (44.4%) в съавторство като втори автор, което е доказателство, че той е утвърден учен със собствен профил. Всички 45 броя от публикациите, представени за рецензиране от кандидата, напълно отговарят на темата на обявения конкурс. Научните трудове са цитирани общо105 пъти - 54от български и 51от чуждестранни автори, като 26 от цитиранията са в списания с импакт фактор.

Освен това доц. Таксин има 23 доклада в тематични сборници от научни форуми в България и 11 от участие в международни конгреси, симпозиуми и конференции.

Публикациите, представени за рецензиране от кандидата, напълно отговарят на темата на обявения конкурс.

3. Основни направления в изследователската работа на кандидата

С материалите по конкурса доц. д-р Нуреттин Таксин се представя, като един много добре утвърден научен работник с отлични позиции в областта на Растениевъдството и Тютюнопроизводството. Разработките на доц. д-р Таксин са свързани с изпитване на наши и интродуцирани сортове и хибриди слънчоглед и тютюн и актуализиране на технологичните моменти в тяхното отглеждане. Голяма част от научните разработки са свързани генетичната обусловеност за повишаване на продуктивността и качеството на получената продукция от културите слънчоглед, тютюн, твърда пшеница, ръж, тритикале и др. Най интересни и много цитирани в чужбина са разработките свързани с отглеждане на културите в промишлено замърсени райони и установяване на начини на натрупване и трансформиране на тежките метали в растенията. Изследванията свързани с икономическата ефективност при въвеждането на нови сортове от тритикале, ръж и твърда пшеница, както и някои екологични проблеми на земеделието са само част от многообразната научна дейност на кандидата.

Познавам лично много добре работата на доц. д-р Нуреттин Таксин Таксин. Той е известен,уважаван и търсен учен у нас и в чужбина. В подкрепа на казаното е двукратното му членството в организационният комитет на международния конгрес по растениевъдни науки на балканите – Текирда Турция. Участието в 8 национални и 5 международни научно-изследователски проекта, като на 2 от националните и на един от международните е ръководител. Участва ежегодно в обучението на студенти по програма „Еразъм“

4. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

Освен в провеждането на изследователска, кандидата има значителен опит и в преподавателската и възпитателна дейност. В периода 1997-2016г. доц. Таксин организира и ръководи учебния процес по Растениевъдство на студенти от ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ – редовно и задочно обучение и научно и методично ръководство в ОНС „Доктор“. За ОКС „Бакалавър“ в следните специалности: Растителни биотехнологии; Растителна биология; Агробизнес; Аграрна икономика. В ОКС „Магистър“ – МК „Растениевъдна продукция“; МК „Агробизнес и предприемачество“; МК „ЛАВР“. За всички посочени курсове има

разработени учебни програми за ОКС „Бакалавър” – 4 бр. и за ОКС „Магистър” – 3бр.

Разработени са и няколко специфични УП като: учебна програма на английски език "Plant growing" и "Aromatic, spice and medicinal plants " за бакалаври от други европейски страни; програма по „ЛАВР” включена в магистърския курс по „Минерално хранене и торене на растенията и др. за различни избираеми дисциплини. По тези програми са обучени 24 студенти от Полша, Португалия, Австрия, Хърватска, Испания и др. Преподавал е в Университета в гр. Кордoba Испания. Владее добре 5 езика, което е предпоставка за много добра международна активност на кандидата. Ползва се с много добро име и популярност сред студентите.

Под негово ръководство са обучени общо 4 души докторанти – двама български и двама чужденеци. Успешно са защитили 2 докторанти, един в момента се обучава и един е отчислен с право на защита. Ръководител е на 28 дипломанти, 13 - бакалаври и 15 магистри. Допълнително образователната и преподавателска дейност е обогатена с участие в написването на 1 учебник по Растениевъдство и на 2(две) ръководства за упражнения по Растениевъдство.

5. Значимост на получените резултати , доказана с цитирания и др.

Искам специално да изкажа задоволство от активното участието на доц. д-р Нуреттин Тахсин Тахсин в национални и международни научни конференции и симпозиуми - общо 34 участия , от които в чужбина – 11 и в страната – 23. Както вече посочих резултатите от научните трудове са цитирани общо 105 пъти, от които 51 от чуждестранни автори, като 26 от цитиранията са в списания с импакт фактор с много стабилен *h* индекс. За всички цитирания са представени доказателства. Освен големия брой участия в научни конференции и симпозиуми доц. д-р Тахсин има многобройни специализации в Испания, Гърция, Турция и Унгария. Той е високо ценен като специалист и учен. Включен е като член на УС на Земеделската камара Пловдив и на УС на Националната Асоциация за трансвер на технологии. Член е на Редакционната колегията на Journal of Natural Sciences Trakya University,Turkey. Journal of Namik Kemal University, Tekirdag, Turkey. Рецензент е в списание Journal Central European Agriculture. Член е на НТС Пловдив и на Балканската Екологична Асоциация (В.Е.А). Консултант експерт към различни застрахователни дружества и стопански организации.

6. Значимост на приносите за науката и практиката

Въз основа на анализа на публикациите на кандидатката идентифицираните приноси са приноси с оригинален и приноси с научно-приложен характер.

Като приноси с оригинален характер, биха могли да се посочат следните:

- Установено е, че маслодайните хибриди Места, Магура и Мургаш, отглеждани върху аллювиално-ливадна почва имат по-голям диаметър на питата и по-голям брой семена в една пита, както и по-високи стойности на масата на семената от една пита, в сравнение със стандарта за страната – хибрид Албена.

- При сравнително неблагоприятни климатични условия за растежа и развитието на слънчогледа, хиbridите Места, Магура и Мургаш, реализират по-висок добив на семена от декар, формират по-високо качество на маслото и сировия протеин. През суhi в климатично отношение години имат високо съдържание на линолова и палмитинова киселина в маслото и във влажни години високи стойности на олеиновата и стеариновата киселина.

- Разнообразието от образци на дивия вид слънчоглед *Helianthus debilis* T. & G, могат да бъдат използвани като донори за устойчивост към икономически важни болести по слънчогледа и на *Rf* гени за възстановяване на фертилността на *CMS PET 1*.

- Отглеждането на почви със съдържание на тежки метали над допустимите концентрации по БДС не оказват влияние върху качеството на маслото на слънчогледа. Всички изпитвани български генотипове слънчоглед, не акумулират Zn и Cd в маслото над ПДК за страната.

- Сравнителният анализ по показателите себестойност и брутна печалба на маслодайния слънчоглед, показва значителни разлики в отчетените стойности. Изборът на подходящ хибрид слънчоглед е фактор, който способства за повишаване на конкурентната способност на стопанствата.

- Използването на пендиметалин и s-метолахлор за борба срещу плевели при тютюна не оказва отрицателно влияние върху развитието на *Azotobacter chroococum*.

- Новоселекционираният линии ориенталски тютюн 380 и 413 по признака височина на растенията, се разполагат в оптималните за класическия ориенталски тютюн граници, и формират по-голям брой листа от стандартния сорт Пловдив 7.

- Линиите ориенталски тютюн 380 и 413 са с по-ниски стойности по признака размери на листата (дължина на 14-ти лист). Това е предпоставка голяма част от сировината да се окаже в по-висока класа.

- Линиите 380 и 413 превъзхождат по стопански показатели стандарта сорт Пловдив 7. По-високият добив не е в противоречие с показателите, характеризиращи типичността на произхода – линиите са с по-висок процент на първа класа.

- За първи път у нас е направено проучване за влиянието на различни видове торове върху качествените показатели на листата на ориенталски тютюн сорт Крумовград 90, отглеждан в Местенски тютюнев район.

а) Статистически е доказано, че както в подрайон Полски /долинен/, така и в Подрайон Яка при различни варианти на торене, стойностите на химичните показатели на листата са тясно свързани с хода на метеорологичните условия.

б) Вследствие на извършените поливки на тютюна в Подрайон Полски /долинен/ се получава суровина с ниско съдържание на никотин, общ азот и пепели и по-високо съдържание на захари.

в) Установено е, че химичният състав на суровината от тютюн е с близък качествен потенциал и възможност за проявление на постоянна характеристична качественост при всички варианти на торене.

г) При прилагане на научнообоснована система на торене в Подрайон Яка изключително важният качествен показател, определящ добрите пушателни качества и потребителска характеристика на тютюна – никотинът, може да бъде успешно регулиран.

Към приносите с научно - приложен характер могат да се отнесат;

- Върху отделни растения от хиbridите Мадан и Марица, а също така и при линията A58*C16 се наблюдават прояви на системна форма на мана по слънчогледа, а по единични растения от хибрид Мадан се проявява и локалната форма на маната.

- През петата година при слънчогледа /при спазено четиригодишно сеитбообръщение/, макар и върху отделни растения се наблюдават симптоми на системна и локална форма на маната *Plasmopara helianthi* Novot.. Това показва, че четиригодишният период на сеитбообръщение не е достатъчен за унищожаване на почвените патогени, които са с по-дълга преживяемост.

- При отглеждането на ориенталския сорт тютюн Крумовград 90 в Местенски тютюнев район- /долинен/ най- добри качествени показатели на листата се получават при торене с комбиниран почвен тор- Хидро 4-21-21+ амониева селитра. В подрайон Яка най- добри качествени показатели се постигат при торене с комбиниран почвен тор- Corgcare 12-22-8 + листен тор- Ferticare 6-14-31.

- За първи път у нас е направено сравнително проучване на късното /вторично/ заплевеляване в площите с ориенталски тютюн в района на Свиленград.

а) Установено е, че тютюневите площи са заплевелени с 20 плевелни вида от 6 биологични групи. От едногодишните видове се срещат само късни пролетни плевели- общо 10 вида, 6 са многогодишните /троскот, поветица, паламида, кипарисова млечка, ветрогон и глухарче/.

б) В района се среща кускута, която се развива и дава семена до края на периода на активен растеж на тютюна, както и синя китка, която се развива по-късно и дава семена във фаза цъфтеж на тютюна.

в) Заплевеляването с магарешки бодил и плевели с вретеновиден корен /ветрогон и глухарче/, които са нетипични за тютюневи площи се дължи на неспазване на агротехническите изисквания на културата.

- Чуждите сортове тютюн- Ксанти, Basmas Dramas /гръцки/, R₂ (CV), CB₁ (CV) /албански/, Прилеп 7, Прилеп 156/1 /македонски/ и Bafra esendal и Basma 1 /турски/, изпитвани в условията на България формират добива така:

а) Разпределението на листата по класи показва много добър процент I-ва класа, която е за сметка на процента на III-а класа. Сортовете се характеризират със силна и стабилна (основна) втора класа, което позволява реализирането на по-висока средна цена и обща стойност на продукцията.

б) Съдържанието на никотин, захар и общ азот в листата на чуждите сортове показват стойности, близки до тези на отглежданите в момента български ориенталски тютюни.

в) По технологични показатели /плътност на рязан тютюн и основен цигарен рандеман /сортовете Ксанти, CB₁ (CV), Basma 1 и Bafra esendal представляват голям интерес за цигарената промишленост.

г) Направени са около 40 хибридни комбинации между изпитваните чужди сортове. Значителен интерес за българската селекция на ориенталски тютюни представляват хиbridните комбинации със гръцкият сорт Basmas Dramas, албанският сорт CB₁ (CV) и турският сорт Basma 1.

д) Линията, в чието педигре участва албанският сорт CB₁ (CV), като родителски компонент, притежава много добри стопански и качествени показатели и е представена за изпитване в ИАСАС.

В справката за приносите са отразени 15 броя приноси с оригинален, потвърдителен и приложен характер, като по значимите от тях вече посочих. Останалите са с вярно отразени достижения, които приемам.

7. Критични бележки и препоръки.

Въпреки отбеляните положителни страни на предлаганите за рецензиране трудове на кандидатката имам и следните бележки:

Допуснати са грешки и неточности свързани с цитиране на авторите, някои терминологични неточности, липса на математическа обработка(Б-20) и др. Срещат се на няколко места разминаване на списъка с ползвана литература и цитирането на авторите в текста (Б-2,Б-3) . Въпреки респектирация състав на редакционната колегия на списание Journal of Mountain Agricultural on the Balkans, съдържанието на публикуваните там статии е доста скромно. Препоръчвам на кандидата да избягва за в бъдеще публикации там.

Резултатите отразени в някои от статите са много семпли и имат скромен научен принос, по скоро качества на научно съобщение(а-2). В някои публикации, основно в не рецензираны издания са цитирани малко на брой или доста стари литературни източници(Б-5,В-5).

Направените бележки в по голямията си част са технически пропуски или грешки на растежа и в никаква степен не намаляват достойнствата на кандидата. Препоръчам да се имат предвид при бъдещите научни изследвания.

Заключение

Въз основа на направения анализ на педагогическата, научната и научно-приложната дейност на кандидата считам, че доц. д-р Нуреттин Тахсин Тахсин отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилникът на АУ за неговото приложение. Той е изявен специалист в областта на Растениевъдството и Тютюнопроизводството. По голямата част от научните трудове са публикувани вrenomирани български и чужди списания. Представя се на конкурса с напълно достатъчна по обем и качество продукция, която е цитирана в списания с импакт фактор от много български и чужди автори. Националната и международна известност на кандидата и постигнатите значими приноси с оригинален, потвърдителен и приложен характер, според мен напълно отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав за присъждане на академичната длъжност "професор". Всичко това ми дава основание да оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО** цялостната негова дейност. Познавам лично много добре работата на кандидата и си позволявам да препоръчам на членовете на Научното жури и на Факултетният съвет на Агрономическия факултет при Аграрния университет, гр.Пловдив да присъдят академичната длъжност "професор" по научната специалност Растениевъдство – шифър 04.01.14 на доц. д-р Нуреттин Тахсин Тахсин.

01.06.2016г.

Пловдив

Рецензент

/ Проф. д-р Б. Янков/